

حوکم و ئادابه‌کافی قه‌رزدان و قه‌رزکردن و قه‌رزدانه‌وه

له ژیر تیشکی

ئایه‌ته پیروژه‌کافی قورئان و

قه‌مووده سه‌حیجه‌کافی پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ)

نووسین و ئاماده‌کردنی

مامۆستا :

www.ba8.org

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

* پيشه کی :

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ [

. [

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ [

. [:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِغِ اللَّهُ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ [

. [:

...

)

(

سوپاس بۆ خوی پهرهردگار که فرموویه تی :

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى﴾ [:] .

واته : هاوکاری یه کتر بکهن له سه ر چاکه کردن و خو پاریزی کردن

له تاوان .

وه سه لات و سه لامی خوا له سه ر پیغه مبه ره که ی بیّت که

فرموویه تی : ((... وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا دَامَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ))^(۱) .

واته : خوی پهرهردگار له هاوکاری عهده که یدايه تاوه کو ئه و

عهده له هاوکاری براکه یدا بیّت .

وه سه لام و په حمهت و به ره که تی خوا له سه ر سه حابه و

پیاوچاکان و شوینکه و تووانیان بیّت که به رده وام له هاوکاری کردنی یه کتردا

بوون و له کاتی قهرزدان و به دهم یه کتره وه هاتن و به هه مان شیوه ش له

کاتی قهرزدانه وه و وه فاداری به رامبه ر به خاوهن قهرزه که په یه وه کاری

راسته قینه ی فرمانه کانی خوی گه وره و پیغه مبه ره که ی بوون (ﷺ) .

خوینهری یه کخوا په رست و شوین که وته ی پیغه مبه ر (ﷺ) :

له م نووسراوه دا باس له بابته تیکی زۆر کزنگ ده که ین له بابته کانی

کپین و فرۆشتن (البیوع والمعاملات) که بریتی یه له حوکم و نادابه کانی

(قهرزدان و قهرزکردن و قهرزدانه وه) که له م پۆژگاره دا زۆربه ی هه ره زۆری

موسلمانانی بیزار و هه راسان کردوه و به رده وام ده نالینن و هاوار ده که ن

له ئاستی که سانی قهرزار به گشتی و قهرزکویره کانیش به تایبه تی !!!

() : () .

حوکم و ئادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزدانه وه

هۆی سهره کی ئەم کیشه ناهه موارهش دهگه پیتته وه بۆ نه مانی ترسی
 خوی گه وه له ناو دلی ژۆرینهی خه لکدا به گشتی و بی ئاگابوون یان خو
 گیل کردن له حوکمه شه رعیه کانی ئەم بابتهش به تایبه تی !
 بۆیه به پیویستمان زانی ئەم بابته بۆ موسلمانان پروون بکهینه وه
 له پروانگهی ئایه ته کانی قورئانی پیروژ و فهرموده سه حیه کانی
 پیغه مبه ره وه (ﷺ) ، به لکو - به یارمه تی خوا - ببیته ئاگادار کردنه وه یه ک بۆ
 نه زان و بی ئاگاکان و بیرخسته وه یه کیش بیته بۆ ئاگادار بووان و
 به لگه یه کیش بیته بۆ سهر مل هوپ و قه رزکویر و ریا خۆره کان !

*** فهزل و گه وه یی قه رزدان :**

((ﷺ)) : ((ﷺ))
 . (())

واته : هه ر موسلمانیک دوو جار قه زر بدات به موسلمانیک تر ئه وه
 وه کو ئه وه وایه که یه ک جار کردبیتی به خیر و سه ده قه .
 چونکه قه رزدان وه کو نیوه ی خیر و سه ده قه وایه له پروی
 پاداشتوه لای خوی خوی په روه ردار .

هه ر وه کو پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : ((
 . (())

واته : قه رزدان وه کو نیوه ی خیر و سه ده قه وایه .

() : () .
 () : () .
 : () : () .
 . ()

* فہزل و گہورہیی چاوه پروان کردن یان داشکاندن له قهرزی

قهرزازی نہدار و دەست کورت :

خوای پەروردگار له قورئاندا فہرموویہ تی : ﴿وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ

إِلَىٰ مِيسْرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [:] * .

واته : ئەگەر قهرزازه که نہدار و دەست کورت بوو ئەوا چاوه پروانی

لی بکەن تاوہ کو دەستی دەچیت و توانای دەبیت قهرزه که بداتە وه ، وه

ئەگەر خیری پی بکەن و قهرزه که ی پی ببە خشن ئەوه چاکتره بۆتان ئەگەر

بزانن .

(()) : (())

(()) .

*) : () :

...

﴿وَإِنْ تَصَدَّقُوا﴾ : ﴿خَيْرٌ﴾

(

...) : (/) .

)) : (())

) : [] :

:

﴿وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مِيسْرَةٍ﴾ :

(...

...) : (/) .

...) : () .

() :

()

حوکم و ئادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزدانه وه

واته : هر که سيک چاوه پروانی دواخستنی هینانه وهی قهرزی لای نه دار و دهست نه پویشستوویهك بکات ئهوا بۆ هه موو پوژيک به شيوه و ئه وهندهی ئه و قهرزه خیر و صه ده قه ی بۆ هه یه پيش ئه وهی کاتی هاتنی دانه وهی قهرزه که بیټ ، وه هر که سيکیش چاوه پروانی دواخستنی هینانه وهی قهرزی لای نه دار و دهست نه پویشستوویهك بکات دوا ی به سهر پویشستنی کاتی هینانه وهی قهرزه که ئهوا بۆ هه موو پوژيک دوو ئه وهندهی قهرزه که خیر و صه ده قه ی بۆ هه یه .

: (ﷺ)

: : :

: ((ﷺ))

(() .

واته : (أبو قتادة) ی هاوه لی پیغه مبهری خوا (ﷺ) گه را به دوا ی قهرزاريکی خویدا به لام ئه و خوئی لی شارده وه ، پاشان قهرزاره که ی بینی و ئه ویش ووتی : من نه دار و بی توانام ، ئه ویش فه رموی : توو خوا نه دار و بی توانایت ؟ ووتی : به لی به خوا نه دار و بی توانام ، ئه ویش فه رموی : ده سا من بیستوومه پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : هر که سيک پیی خوشه خوا ی په روه ردگار پزگاری بکات له نار په حه تی یه کانی پوژی قیامهت ئهوا با قهرزاريیهك له سهر قهرزاريک که م بکاته وه یان قهرزه که ی له سهر هه لبگریټ .

() : () .

() : () :

(/) :

((ﷺ)) : (ﷺ) :

((ﷺ)) .

واته : هر که سيک چاوه پروانی دواخستنی هینانه وهی قهرزی لای نهدار و دست نه پویش توویهک بکات یان له قهرزه که ی دابشکینیت و له سه ری هه لبرگیت ئه وای پهره ردگار له پوژی قیامه تدا له (ساحه ی مه حشه ردا) ده یخاته ژیر سیبه ری عهرشی خو یه وه له پوژیکدا که هیچ سیبه ریک نی یه ته نها سیبه ری عهرش نه بیئت .

):

: ... (ﷺ)

:

: : : :

:

:

:

: : : : (ﷺ)

:

:

:

:

(ﷺ)

((ﷺ)) : ((ﷺ)) .

. () :

() : ()

. () : ()

واته : من و باوکم ده رچووین بۆ به ده ست خستنی زانستی شه رعی له م گه ره که ی (ئه نصار) هکاندا پیش ئه وه ی بمرن ، جا یه که م که س که پی ی گه یشتین (أبو یسر) ی هاوه لی پیغه مبه ری خوا بوو (ﷺ) ... باوکم پی ی ووت : ئه ی مامه من رهنگی تو وره یی به پوومه تته وه ده بینم ، فه رمووی : به لی بریک پارهم به لای (فلانی کوپی فلانی حه پامی یه وه) بوو جا هاتم بۆ لای مال و خیزانه که ی و سه لامم کرد و ووتم : (فلان) لی ره یه ؟ ووتیان : نه خیر ، ئه نجا کوپیکی تازه پیگه یشتوو ی ده رچوو بۆ لام و منیش پییم ووت : باوکت له کوئی یه ؟ ووتی : دهنگی تو ی بیست بۆ یه رویشته ناو جیگی دانیشتنی دایکه مه وه ، منیش ووتم : ده رچۆ بۆ لام چونکه ده زانم تو له کوئی ت ، ئه نجا ده رچوو و منیش پییم ووت : چی بوو پالی پیته وه نا خۆت لیم بشاریته وه ؟ ووتی : سویند به خوا من قسه ت بۆ ده که م و ئه نجا درۆشت له گه لدا ناکه م ، سویند به خوا ترسام قست له گه لدا بکه م و درۆ بکه م ، وه وه عد و په یمانت پی بدهم و نه یبه مه سه ر و پیچه وانه ی بکه م ، وه تو هاوه ل و سه حابه ی پیغه مبه ری خوات (ﷺ) ، وه سویند به خوا من نه دار و بی توانام ، ووتی : ووتم : توو خوا ؟ ووتی : به خوا ، ووتم : توو خوا ؟ ووتی : به خوا ، ووتم : توو خوا ؟ ووتی : به خوا ، ئه نجا ده فته رو لاپه ره ی قه رزه که ی هی نا و به ده ستی خۆی سه ری یه وه و ووتی : ئه گه ر توانیت قه رزه که بده یته وه ئه وا بیده ره وه ئه گینا تو گه ردنت ئازاد بی ت ، وه شایه تی ده دم به م دوو چاوه م بینیم — وه په نجه ی خسته سه ر هه ردوو چاوی — وه به هه ردوو گوئی یه م بیستم و به م دلّه شم وه رم گرتبوو — وه ئاماژه ی کرد بۆ سه ر دلی — که پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رمووی : هه ر

که سیك چاوه پروانی دواختنی هیئانه وهی قهرزی لای نه دار و دهست
نه پویشتوو یه بکات یان له قهرزه که ی دابشکیئیت و له سه ری هه لبرگیت
ئه وا خوی په روهردگار له رۆژی قیامه تدا له (ساحه ی مه حشه ردا) ده یخاته
ژیر سیبه ری عهرشی خویه وه .

)) :

((() .

واته : هه ر که سیك پیی خۆشه خوی په روهردگار له (ساحه ی
مه حشه ردا) بیخاته ژیر سیبه ری عهرشی خویه وه ئه وا با چاوه پروانی
دواختنی هیئانه وهی قهرزی لای نه دار و دهست نه پویشتوو بکات یان با له
قهرزه که ی دابشکیئیت و له سه ری هه لبرگیت .

((() : () :

: : : :
((() : : : :
((() :

() : () :

() : () :

: () :

() : (/) : () :

:

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : فریشته کان (پۆحی) پیاوئیک له وانهی پیش ئیوه یان وه رگرت ، ئەنجا ووتیان : ئایا تۆ هیچ خیر و چاکهت کردوه ؟ ئەویش ووتی : نه خیر ، ووتیان : بیربکه ره وه ، ووتی : من قهرزم ده دا به خه لک و ئەنجا فهرمانم ده کرد به خزمه تکار و کارمه نده کانم که وا چاوه پروانی دواخستنی هینانه وه ی قهرزی لای نه دار و ده ست نه پۆیشتوو بکه ن و خاتری ده سترپۆیشتوویش بگرن و چاوپۆشیشی لئ بکه ن ، فهرمووی : خوای گه وره و به تواناش به فریشته کانی فهرموو : ئیوه ش لئ ببورن و چاوپۆشی لئ بکه ن .

* به زه یی هاتنه وه به قهرزازی نه دار و ده ست کورت به شیکه له چاکه :

() :

:

((ﷺ)) :

(()) :

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) گوئ بیستی ده مه ده می و ده نگ به رزی دوو که س بوو له پیش ده رگاوه که وا یه کیکیان داوای له وه که ی تر ده کرد به به زی و نه رم و نیان بیته له داوا کردنه وه ی قهرزه که ی و داوای لئ ده کرد شتیک له قهرزه که دابشکینیت و له سه ری که م بکاته وه ، ئەویش ده یووت : سویند به خوا ئەمه ناکه م ، بۆیه پیغه مبهری خوا (ﷺ) پۆیشته ده ره وه بۆیان و فهرمووی : کوا له کوئی یه ئه وه ی که وا سویند به خوا ده خوات که خیر و چاکه نه کات ،

:

:

(/) :

() :

ئەویش ووتی : منم ئەی پیغه مبهری خوا جا هر کامیکانی پیخۆشه با ئەوهیان هه لێژیریت .

*** ترسناکی و زیان و زهرهه کانی قهرزو قهرزاری :**

قهرز و قهرزاری سههس پیاوهی قهرزار له درۆ و پهیمان

شکاندنه وه دهه دهکات :

() : ()

:

(() .)) :

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) زۆر جارێک په نای دهگرت به خوا له قهرزاری و تاوانباری ، منیش ووتم : ئەی پیغه مبهری خوا ئەوه له بهر چی زۆر جارێک په نا دهگریت به خوا له قهرزاری ؟ فهرمووی : چونکه ههه که سێک قهرزار بوو ئەگهه ر قسهی کرد درۆ دهکات و ئەگهه وهعد و پهیمانیشی دا به جێی ناهێنیت .

وه له فهرموده کهی پیشوودا پیاوه قهرزاره که ووتی : (حَشِيَّتٌ وَاللّٰهُ اَنْ اُحَدِّثَكَ فَاَكْذِبَكَ ، وَاَنْ اَعْدِكَ فَاُخْلِفَكَ) واته : سویند به خوا ترسام قست له گه لدا بکهه و درۆ بکهه ، وه وهعد و پهیمانت پی بدهه و نهیبه مه سههه و پیچه وانهی بکهه .

قهرزاری پیاوهی قهرزار توشی ستهه دهکات و غهیبهت

کردن و سزادانیشی هه لال دهکات :

() : () .

(((ﷺ))) :

((() .

واته : دوا خستنی بردنه وهی قه رز له لایه ن که سیکه وه که دهستی
بچیت و بتوانیت قه رزه که بداته وه سته م و زولمه ...

وه ئه وهش بزانه که وه پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی :
)) ((... () .

واته : سته م و زولم کردن تاریکی یه له پوژی دوایدا .

(((ﷺ))) :

((() .

واته : ئه و که سه ی که توانای هیه قه رز بداته وه به لام نایداته وه و
دوای ده خات ئه مه غه بیته کردن و سومعه ت شکانندن و سزا دان و توله
لیسه ندنه وهی حه لال ده کات .

وه زانایان فهرموویانه دواخستنی دانه وهی قه رز له لایه ن که سیکه وه که
توانای هه بیته بیداته وه و به لام که م ترخه می ده کات و به بی عوزر و بیانو دوای
ده خات و ئه مپو و به یانی و پانزه ی مانگ و سه ری مانگ ده کات ئه وه یه کیک له
تاوانه گه وره کانی () ئه نجام داوه و پیی ده بیته به () و
شایسته ی ئه وه یه که شکاتی لیبکریته و به ند و سجنیش بکریته .

۳ - قه رز و قه رزاره ی هه ندیک جار هوسلمان دووچاره ی ریبیا خواردن

ده کاته وه :

-
- () : () () :
 - () : () :
 - () : () :

ئەم خالە له کۆتایی ئەم نووسراوه دا به ووردی پوون ده کهینه وه
() .

پینغه مبهری خوا (ﷺ) نویژی جه نازهی نه ده کرد له سه ر

مردووی قهرزار :

(ﷺ) : ((...))
(ﷺ)

واته : پینغه مبهری خوا (ﷺ) نویژی جه نازهی نه ده کرد له سه ر
پیاوی مردوو ئەگەر قهرزار ببوایه ...

(ﷺ) ((...))

: ((...))

واته : پینغه مبهری خوا (ﷺ) پیاوی مردووی قهرزاریان ده هیئا بو
لای و ئەویش پرسیا ری ده کرد ئایا هیچ پارهی به جی هیشتوو ه بو
قهرزه که ی ؟ جا ئەگەر پئی بووترایه ئەوه نده ی به جی هیشتوو ه که به شی
قهرزه که ی بکات ئەوا نویژی جه نازهی له سه ر ده کرد ئەگینا به موسلمانانی
ده فهرموو : خۆتان نویژ له سه ر هاوه له که تان بکه ن ...

() : ((...))

(ﷺ)

": (ﷺ)

() : () : () :

() : () :

:"

:" (ﷺ)

:"

" : (ﷺ)

:" :

:" () .

واته : پياويك مرد و ئيمه ش شوږدمان و كفن پوښ و بوڼ خوښمان
 كرد و لهو جيگايه دا دامان نا بو پيڼغه مبهري خوا (ﷺ) كه وا جه نازه ي تيدا
 داده نريت بو كردنى نوپڙى مردوو له لاي جيگاي وه ستانى جبريل ، پاشان
 پيڼغه مبهري خوامان (ﷺ) ئاگادار كرده وه بو ئه وه ي نوپڙى جه نازه ي له
 سه ر بكات جا پيڼغه مبهري خوا (ﷺ) چهنده نكاويك له گه لماندا هات و
ئه نجا فه رموى : له وانه يه ها وه له مردوو كه تان قه رزى به سه ره وه بيت ؟
ووتيان : به لى دوو ديناره قه رزاره ، بو يه پيڼغه مبهري خوا (ﷺ) خوى دوا خست و
نه هات ، ئه نجا پياويك كه پى دوه وترا () ووتى : ئه ي پيڼغه مبهري
 خوا ئه و دوو ديناره له سه ر من ، جا به رده وام پيڼغه مبهري خوا (ﷺ)
 ده يفه رموو : ئه و دوو ديناره بژاردنى له سه ر تو يه و ده بيت له پارهى تو
 بدرپته وه و مردوو كه ش بى به رى يه لى ؟ ووتى : به لى ، ئه نجا
 پيڼغه مبهري خوا (ﷺ) نوپڙى له سه ر جه نازه كه كرد ، وه به رده وام
 پيڼغه مبهري خوا (ﷺ) ئه گه ر بگه شتبايه ت به () پى دوه فه رموو :

() : (/) :

() :

(/) :

حوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزگردن و قهرزخانه وه)

دوو دیناره که چیان به سهر هات ؟ هه تاوه کو له دوا جاریاندا ووتی : ئه ی پیغه مبهری خوا بژاردوومن ، پیغه مبهری خواش (ﷺ) فه رموی : ئا ئیستا پیستی ئه و مردووه فینک بوویه وه .

) :

() .

واته : له م فه رمووده یه وه هه ست به وه ده که یت که وه قهرزو قهرزازی چهند ناره حهت و قورسه ، وه نابیت خۆت بخه یته ژیر قهرزه وه ئیلا له کاتی زۆر پیویست و زه ورردا نه بیّت .

مردووی قهرزار له چاکه کانی قهرزه که ی بۆ ده دریته وه :

(ﷺ) : (ﷺ)))

(() .

واته : هه ر که سیك بمریت و دیناریك یان دره میك قهرزی به سه ره وه بیّت ئه وا له چاکه کانی ئه و قهرزه ی بۆ ده دریته وه ، له رۆژیکدا که دینار و دره م نی یه .

مردووی قهرزار نه گهر شه هیدیش بیّت ناچیته ناو

به هه شه وه تاوه کو قهرزه که ی بۆ نه بژیردریت :

(ﷺ) (ﷺ) :))

(() .

() : (/) .

() : () .

() : () .

واتە : ھەر کەسێک (پۆچ و گیانی) جیابوویەوه لە لاشەیی و بێبەری
بوو لە سێ شت ئەوا دەچیتە بەهەشتەوه : فیززلی و خۆبەزل زانین ، و
دزی کردن لە دەستکەوتی جەنگ پێش داڤەش کردنی ، و قەرز .

(((ﷺ) :))
((() .

واتە : (پۆچ و گیانی) ئیماندار پەيوەست و ھەلواسراوہ بەو
قەرزەوه کە لە سەرپەتی تاوہکو بۆی دەدریتەوه .
) :

!) () .

واتە : ئەم فەرموودەيە بەلگەيە لە سەر ئەوہی کە بەردەوام مردوو
دوای مردنی خەریکە و پەيوەستە بە قەرزەکەيەوه ، بۆيە ھاندانی تێدايە بۆ
خۆ پزگار کردن لە قەرز پێش مردن ، وە قەرزیش گەرنگترین ماف و حەقی
خەلکە بە سەر مردووہوه ، جا ئەگەر ئەمە بۆ پارە و مالێک بێت کە بە
پەزامەندی خاوەنەکەي بە قەرز برا بێت .. دەبێت ئەوہی کە بە دەست
بەسەرا گرتن و بە ژۆرداری و بە تالانی دەبریت چۆن بێت ؟!

(((ﷺ) :))

((() .

-
- () : () :
 - () : (/) :
 - () : () :

واته : خوا له هموو تاوانیکی شه هید خوښ ده بیټ ته نها له قهرز

نه بیټ .

(()) :

واته : شه هید بوون له پیناوی خوادا ده بیټه که فارهت و هوئی

سرپینه وهی هموو تاوانیک ته نها قهرز نه بیټ .

(ﷺ)

(ﷺ)

! :

:

(ﷺ) :

(()) :

(()) :

(()) :

(()) :

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) له و جیگایه دا دانیشتبوو که وا جه نازهی

تیدا داده نریټ ، ئه نجا سه ری بهرز کرده وه به ره و ئاسمان ئه نجا چاوی

به ره و زه وی نزم کرده وه و دهستی خسته سه ر تیولی (نیوچاوانی) و

پاشان ووتی : پاکی و بی گردی بو خوا له هموو که م و کورپی یه ک .. ئه وه

چی دابه زیوه له تووندی و نارپه حه تی ! ئه نجا ئیمه ش هه ستاین و بی ده نگ

() : () :

() : () :

حوکم و ئادابه کانی قه رزدان و قه رزکردن و قه رزدانه وه

بووین ، جا که به یانی هات پرسیارم کرد له پیغه مبهری خوا (ﷺ) و ووتمان : ئه و تووندی و نارپه حه تی یه چی بوو که دابه زی ؟ فه رمووی : سه باره ت به قه رز بوو ، سویند به و که سه ی که گیانی منی به دهسته ئه گه ر پیاویک له پیناوی خوادا بکوژریت ، و ئه نجا زیندوو ببیته وه و ئه نجا بکوژریت ، ئه نجا زیندوو ببیته وه و ئه نجا بکوژریت به لام قه رزی به سه ره وه بیته ئه وا ناجیته ناو به هه شته وه هه تا وه کو قه رزه که ی بو ده دریتته وه .

(ﷺ)

(ﷺ) :)) _____

: (() .

واته : براکه م مرد و سی سه د (۳۰۰) دره می به میراتی و خیزانیکی به جیهیشت ، منیش ویستم ئه و پارهی به ده م به شتومه ک و پیداو یستی پی بکریم بو خیزانه که ی ، پیغه مبه ریش (ﷺ) فه رمووی : براکه ت به ند کراوه به هوی قه رزه که یه وه بو یه قه رزه که ی بده ره وه ، و وتم : ئه ی پیغه مبه ری خوا هه موو قه رزه که م بو دایه وه ته نها دوو دینار نه بیته که وا ئافره تیک داخوازی ده کات و به لگه شی نی یه ، فه رمووی : بیده ری چونکه ئه و له سه ر حه قه و راست ده کات .

: () :

...

.

() : () .

...

()

* په نا گرتن به خواى گه وړه له قهرزو و قهرزاري :

)) : () ()

(()

واته : من زور جارېك ده مبيست پيغه مبهري خوا () ده يفه روو :
خوايه من په نات پي ده گرم له غه مباري و نارپه حه تي و بي توانايي و ته مبه لي
و په زيلي و ترسنوكي و قورسي قهرزو و زال بووني پياوان .

() : (/) : (/) :
() : () :

(ﷺ)

(ﷺ)

((...)) () . :

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) بهم ووشانه ده پاراپیه وه و دوعای ده کرد و ده یفه رموو : خویه من په نات پی ده گرم له زال بوونی قه رز به سه رمه وه ...

هوی ئه مهش باس کراوه له و فه رموده یه کی تر دا که (عائشة) په زای خوی لیبت فه رموویه تی :

: (ﷺ)

):

((() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) زرو جاریک په نای ده گرت به خوا له قه رزاری و تاوانباری ، منیش و وتم : ئه ی پیغه مبهری خوا ئه وه له بهر چی زرو جاریک په نای ده گرت به خوا له قه رزاری ؟ فه رموی : چونکه هر که سیك قه رزار بوو ئه گه ر قسه ی کرد درو ده کات و ئه گه ر وه عد و په یمانیشی بدات ده یشکیبت .

:) :

(ﷺ)

...

() : () :

() : () :

:" "

...

:

()

): (/) : فائده :

): (()) : ()

: ((

:

(()) :

):

(((

. (/) :

:

:] (()) /

. [() : ()

] (()) /

. [() : () :

: (()) /

. ()

(()) /

:] (())

): [() : ()

: () :] ((

. [(/) :

:

تنبيه :

حوکم و ئادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزدانهوه

واته : له م فرمودهیه سویدیك ده بینین که بریتییه له بنه مای (گرتنی پینگاکان و هۆکاره کانی به ره و تاوان چوون / سَد الذرائع) چونکه پیغه مبه ر (ﷺ) په نای به خوا گرتووه له قهرز له بهر ئه وهی زۆر جارێك قهرز پینگا و هۆیه که بۆ درۆ کردن له قسه کردن و به جێ نه هینانی وهعد و په یماندا له گه ل ئه وهی که خاوهن قهرزه که قسهی سواره به سه ریه وه ، وه له وانیه مه به ست به په نا گرتن له قهرز بریتی بیّت له په نا گرتن له پیویستی بوون به قهرز تاوه کو نه که ویتته ناو ئه م سه ره ئه نجامه خرابانه وه یان له وانیه بریتی بیّت له په نا گرتن له بێ توانا بوون له سه ر قهرز دانه وه تاوه کو به پرسیا ریّتی به سه ره وه نه مینیت ...

ئه نجا له " دا بینیم نووسرابوو : هیچ تیّه له چوون و پیچه وانه بوونیك نییه له نیوان (په نا گرتن له قهرز) و (دروستییتی قهرزکردن) چونکه ئه وهی که په نای لی گراوه بریتییه له سه ره ئه نجامه خراب و ناهه مواره کانی قهرز ، جا هه ر که سیك قهرز بکات و سه لامهت و پارێزراو بیّت له وه سه ره ئه نجامه خراب و ناهه موارانهی قهرزکردن ئه وا خوا په نای ده دات و کرده وه یه کی دروستی ئه نجامداوه .

*** دوعا کردن بۆ قهرز دانه وه :**

: (ﷺ)
... ((... () .

() : () .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئه گهر برؤشتبایه ته سهر جیگی
خه وتنی دوعای ده کرد و دهیفرموو : ... خویه قهرزم بؤ ببژییره ...
:

(ﷺ)

)) :

(() .

واته : کؤیله یه ک که له گه لّ خاوه نه که یدا گری بهندی خۆپزگار
کردنی به سنبوو () هات بؤ لای پیشه وای ئیمانداران)
(ﷺ) و ووتی : من له توانامدا نییه پاره که بدهم به خاوه نه که م بویه
هاوکاریم بکه ، ئه ویش فرمووی : ئایا چند وشه یه کت فیترنه که م که
پیغه مبهری خوا (ﷺ) منی پی فیتر کدبووه که واه ئه گهر به ئه ندازه ی (شاخی
صه بیر) قهرزت به سهره وه بیته ئه واه خوا بؤتی بداته وه ، بلی :
) . ((

واته : خویه به حال لّ قایلیم بکه به رامبه ر به حه رامه کانت ، وه
ده و له مه ندیم بکه له نیعمه ت و چاکه کانت به رامبه ر به جگه له خۆت .
*** فرمان کردن به قهرزدانهوه :**

قهرز ئه مانه ته و ده بیته پیاوی قهرزار بیباته وه بؤ خاوه نه که ی له
کاتی دیاری کراوی خۆیدا ئه گهر کاتی بردنه وه ی بؤ دیاری کرابوو یان هه ر
کاتیگه توانای هه بوو بیباته وه ئه واه پیویسته دوا ی نه خات بؤ ئه وه ی نه بیته
به خیانه تکار یان سته م کار .

() :

() :

()

. () :

خوای پهروهردگار فهرموویه تی : ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ

أَهْلِهَا﴾ [:] .

واته : خوا فهرمانتان پی دهکات بهوهی که نه مانه ته کان بده نه وه و

بیگیرنه وه بو خوا وه نه کانیان .

جا نه گهر نه اندازه یه ک (مه بله غیک) پاره به قهرز بیات نه وه ده بیته

نه مانه تی که له گهر دنیدا و ده بیته خینه تکار نه بیته و له کاتی دیاری کراوی

خویدا بیباته وه بو خوا وه نه که ی نه گینا نه م فهرمووده یه به سه ردا

جی به جی ده بیته که پیغه مبهری خوا (ﷺ) سه بارهت به قهرزار فهرموویه تی

: ((.

واته : ههر که سی که قهرزار بوو نه گهر قسه ی کرد درو دهکات و

نه گهر وه عد و په یمانیش بدات ده یشکینیت .

له بهر نه مه قهرز و قهرزازی موسلمان به ره و نه وه ده بات که

سیفه ته ناپاکه کانی مونافیق و دوپروه کان له کردار و گوفتاریدا

په نگبداته وه چونکه پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ((آیة المنافق

ثلاث : إذا حدث کذباً ، وإذا وعد أخلف ، وإذا أؤتمن خان)) (۳۳) .

واته : نیشانه و سیفه تی مونافیق و دوپروه سیانه : نه گهر قسه ی

کرد درو دهکات ، وه نه گهر وه عد و په یمان و به لاین بدات ده یشکینیت و

نایباته سهر ، وه نه گهر نه مانه تی خرایه ژیر ده ست خیانهت دهکات .

() : () : () .

(((ﷺ))) : (((ﷺ)))

(((ﷺ))) .

واته : ئەگەر به ئەندازهی کێوی (نوح) زێر و ئالتونم هه‌بوايه پيمخوش نه‌بوو سێ پۆژی به سه‌ردا برۆيشتابايه و هيچي ليمايه‌ته‌وه ، ئيللا شتيك نه‌بيت كه هه‌ليبگرم بۆ قهرز دانه وه .

(((ﷺ))) : (((ﷺ))) .

واته : ئەم فەرمووده‌یه گرنگی دانی تێدایه به بواری وه‌فاداری و دانه‌وه‌ی قهرز ، وه ئەوه‌ی كه پينغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له سه‌ری بووه له دونيا نه‌ويستن و پشت هه‌لكردن له دونيا .

*** قهرز دانه‌وه به چاكه () :**

سوننه‌ت وايه به چاكي قهرز بدریته‌وه به‌وه‌ی كه زیاتر بیټ له ئەندازه‌ی قهرزه‌كه یان به‌وه‌ی كه جوړیكي چاكتر بداته‌وه به خاوه‌ن قهرزه‌كه ، به‌لام ئەگەر ئەمه به مه‌رج گیراییت له پيشه‌وه ئەوا ده‌بیټ به ريبا :

(((ﷺ))) : (((ﷺ))) .

واته : قهرزم به لای پينغه‌مبه‌ره‌وه بوو (ﷺ) جا قهرزه‌كه‌ی دامه‌وه و زیاتریشی پی‌دام .

- () : () .
- () : (/) .
- () : () .

(ﷺ)

)) : (ﷺ)

:

(ﷺ)

((() .

واته : پیغمبهری خوا (ﷺ) ووشتریکی پیگه یشتووی قه رز کرد ،
پاشان ووشتری صده قه ی بۆ هات و دوا ی ئه وه فه رمانی پیکردم که
ووشتریکی پیگه یشتوو بده مه وه به خاوه نه که ی ، و وتم : له ناو ووشتره کاندا
هیچم نه بینی یه وه جگه له ووشتری چاک و چوار ساله نه بیّت ، پیغمبه ریش
(ﷺ) فه رمووی : یه کیك له وانه ی بده ری چونکه باشتیرینی خه لك ئه و که سه یه
که قه رز به باشتیرین و چاکترین شیوه ده داته وه .

وه له ریوایه تیکی تر دا هاتوو که پیغمبهری خوا (ﷺ)

(ﷺ)

)) : فه رموویه تی

:

(ﷺ) :

(ﷺ) :

:

((() .

:

) :

(ﷺ)

(ﷺ)

() : () : ()
() : () : ()

... () : " () .

واته : له سوده کانی ئەم فەرموودهیه :

- قهرزکردن دروسته ، به لام پیغه مبهری خوا (ﷺ) له بهر پیویستی قهرزی کردوو چونکه پیغه مبهر (ﷺ) په نای ده گرت به خوا له قهرزازی .

- سوننه ته بو ئەو که سهی که قهرزی به سه ره وهیه که وا له وه باشتر و چاکتر بگیریته وه بو خاوه نه کهی که له سه ریته تی ، وه ئەمهش به شیکه له سوننه ت و په وشته جوان و پیروژه کان ، وه له بابته تی (هر قهرزیک سو دیک بینیت ریبایه) نییه چونکه ئەمه قه ده غه کراوه و پئی پی نه دراوه ، چونکه ئەوهی که قه ده غه کراوه و پئی پی نه دراوه بریتییه له وهی که به مه رج ده گیریت له (عه قدی) قهرزه که دا ، وه بو چوونی ئیمهش وایه که سوننه ته له کاتی قهرزخانه وه دا زیاتر بدریته وه له وهی که له سه ریته تی ، وه دروستیشه بو خاوه ن قهرزه که ئەو زیاده یه وه برگریت ، جا زیاده که له جوړ و شیوهی شته که دا بی ت یان له ژماره دا بی ت هر وه کو یه ک وایه له بهر گشتیتی فەرمووده که ی پیغه مبهر (ﷺ) که فەرموویته تی : باشترینان ئەو که سه یه که قهرز به باشترین و چاکترین شیوه ده داته وه .

) :

...

() (...) .

() : (/) .

حوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزدانهوه

واته : ئەم فەرمووده ئەوه دهگهیه نیت که : هەرکه سیک قهرزی به سهرهوه بوو ئەوا نابیت ووشک و رهق بیت له گهڵ خاوهن چه قدا ...
وه قهرز دانهوه دروسته به شتیکی باشتر و چاکتر له وهی که به قهرز براوه ئەگه ر ئەمه به مهرج نهگیرابیت له سهرهتای مامه له که وه ئەگینا ئەو کاته حهرام دهبیت به کۆرای زانایان .

*** زیكری کاتی قهرز دانهوه :**

(ﷺ) (ﷺ)

((: (ﷺ)

((() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) له کاتی (غزه زای حونهین) دا سی یان چل ههزاری لی به قهرز برد ، پاشان کاتیک گه پاره وه قهرزه که ی دایه وه به خاوه نه که ی و ئەنجا پیی ووت : **خوا به ره که ت بخاته ناو مال و مندالتسه وه و پاداشتی قهرز ته نها بریتی به له وه فاداری و سوپاس کردن .**

*** داوا کردنه وهی قهرز به چاکه () :**

((: (ﷺ) (ﷺ)

((() .

واته : هەر که سیک داوای حه قیکی خوئی کرده وه ئەوا با داوای بکاته وه به جوانی و پاکی و حه لالی : به ته واوی دایه وه یان به ناته واوی .

() : (/) .

() : () :

() : () .

: (ﷺ) (ﷺ)
) () . ()

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) به خاوهن حه قی فه رموو : حه قه که ت
ببه ره وه به پاکی و حه لالی : ته واو بوو یان ناته واو بوو .

که واته : نه گهر قهرزاره که خیانه تکار بوو نه وا ده بیئت خاوهن
قهرزه که تنها حه قه که ی خوئی بباته وه ﴿ته واو بوو یان ناته واو بوو﴾ ،
به لام نابیئت نه ویش خیانه ت له و قهرز کویر و سفله یه بکات چونکه
پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رموو یه تی :))
) () . ()

واته : نه و نه مانه ته ی که له لاته بیده ره وه به خاوه نه که ی ، وه
خیانه ت له که سیکیش مه که که خیانه تی لی کردوویت .

*** گواستنه وه ی قهرز بو سهر که سیکی تر (الحواله) :**

) () . ()

گواستنه وه ی قهرز : بریتی یه له گواستنه وه ی قهرز له گهردنی
که سیکه وه بو سهر گهردنی که سیکی تر .

نه گهر قهرزت به لای که سیکه وه هه بوو .. نه ویش قهرزی به لای
که سیکی تره وه هه بوو .. وه له کاتی داوا کردنه وه ی قهرزه که تدا ووتی برپؤ
قهرزه که ت له لای (فلانه که س) وه ربگره وه چونکه منیش قهرزم له لایه تی
: نه وا نه گهر نه و (فلانه که س) به توانا و ده ست پؤیشتوو بوو .. وه قهرز

() : () .

() : () .

() : (/) : (/) .

کویر و پاره خور نه بوو ده بیټ برپویت داوای قهرزه کهت له و (فلانه کهس) له بکه یته وه و قهرزه کهت ده گوازیته وه بو لای ئه و .

(((ﷺ) :))
((() .

واته : دوا خستنی بردنه وه ی قهرز له لایه ن که سیکه وه که دهستی بچیت و بتوانیت قهرزه که بداته وه سته م و زولمه ، وه ئه گهر قهرزی یه کیك له ئیوه گواسترایه وه بو سهر که سیکی به توانا و دهست رپوشتوو ئه و با قهرزه که ی بگویتته وه .

*** بردنی پاره ی خه لک به نیه تی دانه وه ی یان خواردنی :**

(((ﷺ) :))
((() .

واته : ههر که سیك پاره و مالی خه لک بیات به نیه ت و مه بهستی دانه وه ی ئه و خوای گه و ره بو ی ده داته وه ، وه ههر که سیکیش پاره و مالی خه لک بیات به نیه ت و مه بهستی نه دانه وه ی ئه و خوای گه و ره له ناوی ده بات . زانایان فه رموو یانه مه بهست به وه ی که خوای گه و ره بو ی ده داته وه بریتی یه له دوو شت :

- خوای پهروه ردگار کاری بو ئاسان دهکات و به ره کهت ده خاته ناو ئیش و کاریه وه تا وه کو بتوانیت قهرزه که بداته وه .
- ئه گهر مرد و قهرزه که ی به سهر مایه وه به هو ی نه داری و دهست کورتی یه وه ئه و خوای گه و ره خو ی بو ی ده برتیریت به وه ی که ئه وه نده

() : () :
() : () :

حوکم و نادابه کانی قهرزندان و قهرزکردن و قهرزخانه وه

پاداشتی خاوهن قهرزه که ده داته وه تا وه کو رازی ده بیټ .

هه روه ها فهرموویانه مه به ست به وهی که خوی گه وره له ناوی

ده بات بریتی یه له دوو شت :

– یان له ناوبردنه که ی له دونیادا ده بیټ ، به وهی که بژیوی یان

خوی له ناویات .

– وه یان له ناوبردنه که ی له دواپوژدا ده بیټ به وهی که سزای بدات

و تۆله ی خاوهن قهرزه که ی لیبسینیته وه .

: (...)

...

:" "

: ...

:

(...)

واته : ئه م فهرمووده یه هاندانی تیدایه بو وازهینان له خواردنی

پاره و مالی خه لک ، و هاندانیشی تیدایه بو قهرز دانه وهی خه لک به چاکه له

کاتی قهرزکردندا ...

((...)) : ((...))

((...))

واته : هر پیاویک قهرزیک بکات و مه به ست و نیه تی و بیټ که نه داته وه به

خاوهنه که ی ئه و ئه و پیاوه که ده گاته خوی په روه ردگار به دژده ژمیدریت .

() : (/) .

() : () .

*** قه رزاري به هۆي کاره ساته وه :**

ئه گه که سيک به هۆي کاره ساتيکه وه که وته ژير قه رزه وه ئه وا پيويسته له سه ر موسلمانان هاوکاري بکه ن و ته نها ئه وه نده ش ده بژيريت که له توانيدا هه يه .

((: (ﷺ))

: (ﷺ)

(ﷺ)

: (ﷺ)

((() .

واته : پياويک له سه رده مي پيغه مبه ري خوا دا (ﷺ) کاره ساتيک هات به سه ري دا له کپيني به روبرو ميکدا بۆيه قه رزيکي زۆري که وته سه ر ، له به ر ئه وه پيغه مبه ري خوا (ﷺ) فه رموي : خي ر و سه ده قه ي پي بکه ن و هاوکاري بکه ن ، جا خه لک خيريان پي کرد و هاوکاريان کرد به لام ئه و خيره به شي قه رزه که ي به ته واوي نه کرد ، دواي ئه وه پيغه مبه ري خوا (ﷺ) به خاوه ن قه رزه کاني فه رمو : ئه وه ي که ده بيبنن بيبه ن و جگه له مه ش هيجي تر تان بۆ ني يه .

):

...

((() .

واته : ئه م فه رموده يه ئه وه ي تي دا يه که :

() : () .

() : (/) .

– ده بیټ هاوکاری یه کتر بکریټ له سهر چاکه کاری و خو پاریزی کردن له تاوان و خراپه کاری .

– وه ده بیټ هاوکاری و یارمه تی نه دار و قهرزار بکریټ و هاندانیشی تیدایه بو به خشین و صه ده قه کردن به نه دار و قهرزار .

– ههروه ها قهرزازی نه دار و بی توانا دروست و هه لال نی یه داوای قهرزی لی بکریټه وه و به داوای بکه ویت و به ند و سجنی بکه ویت .

– وه ههروه ها نه وه شی تیدایه : که هه موو مال و سامانیکی نه وه که سه ی که هیچی به دهسته وه نه ماوه (موفلس) ده دریتته ده ست خاوه ن قهرزه کان تاوه کو قهرزیان به سه ری هه مابیت و هیچی شی بو به جیناهیلن جگه له جل و به گ و هاوه شیوه کانی نه بیټ له پیداویستی یه سه ره کی یه کان .

*** نایا زه کاتی قهرز ده دریت یان نادریت ؟**

پاره و مال و سامانی به قهرز دراو ده بیټ به دوو به شه وه :

۱ - قهرزیک که له لای که سیکه توانای دانه وه یی هه یه و ئومیډی دانه وه شی ده که ویت : نه وا نه م پاره و مال ه ده بیټ (خاوه ن پاره و سامانه که) زه کاته که ی بدات بو هه موو سالیک .

۲ - قهرزیک که له لای که سیکه توانای دانه وه یی نی یه چونکه نه دار و ده ست کورته یان له لای که سیکی قهرز کویره و ئومیډی دانه وه ی ناکه ویت : نه وا نه م پاره و مال ه زه کاتی تیدا نی یه .

:

)

() .

...

() :

()

واته : ئەگەر قهرزاره که نه دار و دهست کورت و بی توانا بوو یان ئەگەر توانای هه بوو قهرزه که بداته وه و دهست پویشتوو بوو به لام قهرز کوپر و دواخهر بوو وه خاوهن قهرزه کهش نهیده توانی قهرزه که ی لیبسینیته وه و له دهسی دهربکات ... ئەوا زهکات دانی ئەو قهرزه واجب و پیویست نییه له سهر خاوهن قهرزه که هه تا وه کو قهرزه که ی وهرده گریته وه و سالیش به سهریدا تیپهر ده بیته .

وه ده بیته ئەوهش بزانیته که وا قهرزار زکاتی ئەوه قهرزه نادات که له لایه تی ، چونکه خاوهنی مولک و سهروهت و سامان واجب و پیویسته له سهری زهکاتی هه موو مال و سامانه که ی بدات به وهیشه وه که قهرزه له سهر قهرزاریک که توانای دانه وه یی هه بیته و ئومیدی دانه وه شی لی بکریته .

*** ئەگەر موسلمانیکى نه دار و دهست کورت به قهرزازی مرد ئەوا ده بیته**

له خهزینه ی دهولته قهرزه که ی بو بیژی ریته :

() : ()

((() .

واته : قهرز دوو جوهره : ههر که سیک بمریته به قهرزازی و نیه تی دانه وه ی قهرزه که ی بوویته ئەوا من ده بمه خاوهنی و بوی ده بژیرم له (بیته المال) ، وه ههر که سیک بمریته به قهرزازی و نیه تی دانه وه ی قهرزه که ی نه بوویته ئەوه ئەو که سه یه که به ئەندازه ی قهرزه که له کرده وه چاکه کانی ده بریته چونکه له پوژی قیامه تدا دینار و دره م نییه .

() : () : () .

* دوا خستنی قهرز بردنه وه بو خاوه نه که ی سته م و زولمه :

(((ﷺ))) :

((() .

واته : دوا خستنی بردنه وه ی قهرز له لایه ن که سیکه وه که دهستی بچیت و بتوانیت قهرزه که بداته وه [ئه گهر چی دهوله مه ندیش نه بیّت] سته م و زولمه ...

وه ئه وه ش بزانه که وه پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (((... () .

واته : سته م و زولم کردن تاریکی یه له پوژی دوایدا . وه زانایان فهرموویانه دواخستنی دانه وه ی قهرز له لایه ن که سیکه وه که توانای هه بیّت بیداته وه و به لام که م ترخه می دهکات و به بی عوزر و بیانو دوا ی دهخات و ئه مپو و به یانی و پانزه ی مانگ و سه ری مانگ دهکات ئه وه یه کیک له تاوانه گه وره کانی () ئه نجام داوه و پیی ده بیّت به () و شکات کردن و به ند و سجن کردنی حه لال دهکات . : " () " :

... :

...

...

() : () () : () : () : () :

...

(...)^(۵۶).

*** دوا خستنی قهرز بردنه وه بؤ خاوه نه که هی غه بیه ت کردن و سزادانی قهرزازه که جه لال ده کات :**

ئه گهر که سیکی قهرزار توانای هه بوو ئه و قهرزه ی که له لایه تی بیداته وه و نه یدایه وه و ئه مپۆ و به یانی ده کرد و دوا ی ده خست به بی عوزر ئه و ا دروسته بؤ خاوه ن قهرزه که غه بیه تی قهرزازه که بکات و بلیت سته م و زولمی لیم کردو وه و دروستیشه شکاتی بکات و چه بس و زیندانی و به ندی بکات و تولی خویی لی بسینیه وه ، ههروه ها دروستیشه خه لکانی تری لی ئاگادار بکاته وه بؤ ئه وه ی پاره و مالی خویانی نه ده نی به قهرز .

(((ﷺ) : (ﷺ)
()))

واته : ئه و که سه ی که توانای هه یه قهرز بداته وه به لام نایداته وه و دوا ی ده خات ئه مه غه بیه ت کردن و سومعه ت شکان دن و سزا دان و تولی لی سه ندنه وه ی جه لال ده کات .

:

() : (/) : ()
() : ()
(/) :

) :

:" "

() :

*** نووسینی قهرزو وشایهت گرتن له سه ری :**

خوای پهروهردگار له دریزترین ئایهتی قورئانی پیروژدا فهرمانی به ئیمانداران کردووه که واته گهر قهرزیکیان دا به که سیك بو ماوهیه که نه و باشتر و چاکتر وایه بینووسن و دوو که سیش بکهن به شایهت له سه ره ئه و قهرزه که م بیته یان زور بیته :

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبُ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيَمْلِكِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمِلَ لَهُ هُوَ فليَمْلِكْ وَلِيَّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسَاءَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمٌ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَلُوا فَإِنَّهُ بَسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾ [:] .

) :

...

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ :

﴿فَاكْتُبُوهُ﴾

﴿ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِشَهَادَةٍ وَأَدْنَىٰ أَلَّا

تَرْتَابُوا﴾ ... : ﴿فَاكْتُبُوهُ﴾ ...

﴿فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلَیُوَدُّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمَانَتَهُ﴾ :

... : (((ﷺ)))

((...))

﴿وَيُكْتَبُ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ﴾ :

﴿وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ﴾ :

...

﴿وَلِيُمَلِّلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَيَنْتَقِ اللَّهَ رَبَّهُ﴾ :

﴿وَلَا يَبْخَسُ مِنْهُ شَيْئًا﴾

() () () () () () () () :

﴿فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا﴾

﴿أَوْ ضَعِيفًا﴾ ﴿أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ﴾

﴿فَلْيُمِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ﴾ .

: ﴿وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ﴾

﴿فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ﴾

...

: ((...)) (ﷺ)

((...)) .

: ﴿مَنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ﴾

...

: ﴿أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى﴾

...

: ﴿وَلَا تَسَامُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ آجَلِهِ﴾

: ﴿ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا﴾

: ()

: ()

()

﴿إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ

أَلَّا تَكْتُبُوهَا﴾

﴿وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ﴾ :

...

﴿فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ

أَمَانَتَهُ﴾ .

(ﷺ)

(ﷺ) : ((

(ﷺ)

(ﷺ)

(ﷺ)

(ﷺ)

(ﷺ) :

:

:

(ﷺ)

(ﷺ)

(ﷺ) :

:

(ﷺ)

:

(ﷺ)

:

:

:

:

(ﷺ)

((())

(ﷺ)

...

((()) :

(ﷺ)

...

:

((() ...)

*** وهرگرنتی رهن له بهرامبهر قهرزدا :**

ئه گهر پارهیەك یان شتیك دا به كه سیك به قهرز ئه وه دروسته له

بهرامبهر ئه وه دا رههنی لی وه برگیریت تا وه كو قهرزه كه ت بو دینیته وه :

خوای پهروه ردگار فه رموویه تی : ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ

مَقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْفُرُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْفُرْ فَإِنَّهُ أَنِيمٌ

قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿۱۰۸﴾] . [:

واته : ئه گهر له سه فه ردا بوون و نووسه رتان نه دۆزیه وه قهرزه كه له

نیوانتانا بوونسیت ئه وه با رهه نیکی لی وه برگیریت ، وه ئه گهر هه ندیكتان

ئه مین بوون له هه ندیكتان ئه وه با ئه وه ی ئه مانه ته كه ی لایه بیگیریتته وه بو

خاوه نه كه ی ، وه شایه تی مه شارنه وه و هه ركه سیك بیشاریتته وه ئه وه دلی

تاوانباره و خواش به كرده وه كانتان زانایه .

() :

() :

()

((:

()

:

﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ﴾ ((:

[(() :

() :

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ﴾ : () :

﴿وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا﴾

:

...

. (...)

() : ()
(() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) خواردنی له جووله که یه ک کپی به قه رز
بو ماوه یه ک و قه لغانه که ی کرد به په هن له لای .

* قه رز دانه وه پیش ده خریت به سه ر به جی گه یاندی وه صییت و

میرات دابه ش کردن :

(ﷺ) : ()
(() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) برپاری داوه و فه رمانی کردووه به وه ی
که وا : دوا ی مردن قه رز دانه وه پیش ده خریت به سه ر جی به جی کردنی
وه صییتی مردوو .

(ﷺ) :

(ﷺ) :

() : () : ()
() : () : ()

:

(() . :

واتە : براکەم مرد و سئسەد (٣٠٠) درهەمی بە میراتی و خیزانیکیشی بە جیھیش ، منیش ویستم ئەو پارەیه بەدەم بە شتومەک و پێداویستی پێ بکرم بۆ خیزانەکە ی ، پێغەمبەریش (ﷺ) فەرمووی : براکەت بەند کراوه بە هۆی قەرزەکەیهوه بۆیه قەرزەکە ی بەدەرەوه ، و وتم : ئە ی پێغەمبەری خوا هەموو قەرزەکەم بۆ دایەوه تەنها دوو دینار نەبیت کەوا ئافرەتیک داخوازی دەکات و بەلگەشی نی یە ، فەرمووی : بیدەری چونکە ئەو لە سەر حەقە و پاست دەکات .

: () :

(...) .

* چ کاتیکی قەرزەکان دەبیت بە ریبای ؟

ئەگەر قەرز دەر () مەبلەغیک پارە یان مالیک بە قەرز بەدات بە کەسیکی تر () بە مەرچیک لە بەرامبەر دوا خستنی هێنانەوه ی قەرزەکە مەبلەغیک زیاتریان جۆریکی چاکتریان شتیکی زیاتری بۆ بینیت ، ئەوا ئەم جۆرە مامەلەیه دەبیت بە (ریبا) و لە شەرعدا پی ی دەوتریت :] .[

بۆ نموونە :

- (,) دینار بە قەرز دەبات بە مەرچیک لە بەرامبەر ئەمەدا (,) بەدات بە خاوەنەکە ی () .

() : () .

() : (/) .

- (,) دینار [له جور و فیئهی یهك هزاری] به قهرز دهبات به مهرچیک له بهرامبهر ئەمهدا (,) دینار [له جور و فیئهی بیست و پینج هزاری] بدات به خاوه نهكه ی .

- (,) دینار به قهرز دهبات به مهرچیک له بهرامبهر ئەمهدا (,) دینار و شتیکی زیاتری بۆ بیئیت وهك دوو مریشك یان چاکه یهکی بۆ بکات وهك ئەوهی بلایت : ئەم قهرزهت پی دەدهم به مهرچیک خانووه كهت پیم بدهیت به کری یان به ئۆتۆمبيله كهت له گه ل خۆتا بمبهیت بۆ بازار بۆ نمونه ...

() تیبینی : ئەم حاله ته یان ئەگەر قهرزیشی تیدا نه بیئت ئەوا هەر ده بیئت به ریبا ئەگەر ئەو دوو شتهی كهوا ئالوگۆپی پئ ده کریت بریتی بیئت له : (ئالتون و زیو و پاره و گه نم و جو و خورما و خوئ) چونکه مهرجه گۆرینه وه كه دهست به دهست بیئت و قهرزی تیدا نه بیئت به هیچ شیوه یهك ئەگەر له یهك جنس بن ، بۆ نمونه :

- (ئالتون و زیو و پاره) ئەگەر به به کتر کۆرپانه وه (ئالتون بهرامبهر به ئالتون بیئت ، یان ئالتون بهرامبهر به زیو بیئت ، یان ئالتون بهرامبهر به پاره بیئت ، یان پاره بهرامبهر به پاره بیئت) ئەوا نابیئت به هیچ شیوه یهك قهرزی تیدا هه بیئت به لکو ده بیئت دهست به دهست بیئت .

- (گه نم و جو) ئەگەر به به کتر کۆرپانه وه (گه نم بهرامبهر به جو بیئت ، یان گه نم بهرامبهر به گه نم بیئت ، یان جو بهرامبهر به جو بیئت) ئەوا نابیئت به هیچ شیوه یهك قهرزی تیدا هه بیئت به لکو ده بیئت دهست به دهست بیئت .

- (خورما بهرامبهر به خورما) ئەگەر کۆرپایه وه ئەوا نابیئت به هیچ شیوه یهك قهرزی تیدا هه بیئت به لکو ده بیئت دهست به دهست بیئت .

- (خوئ بهرامبهر به خوئ) ئەگەر کۆرپایه وه ئەوا نابیئت به هیچ شیوه یهك قهرزی تیدا هه بیئت به لکو ده بیئت دهست به دهست بیئت .

به لام ئەگەر گۆرینه وه كه به دوو شتی جیاواز بوو له (جنس) دا وهك (ئالتون بهرامبهر به گه نم ، یان پاره بهرامبهر به جو ، یان گه نم بهرامبهر به خورما ، یان خورما بهرامبهر به ئالتون) ئەوا ئەم ئالوگۆره نابیئت به ریبا و هیچی تیدا نیه .

دهتوانین ئەمهش تیڭگهین له پروانگه‌ی ئەم بنچینه و بنه‌مایه وه که
له بابه‌تی (قهرز و ریبیا) دا باسکراوه :

زانایان فهرموویانه : () .

واته : هه‌موو قهرزێک سوودیکی به مهرج گه‌راو له گه‌ڵ خۆیدا بێنیت
بۆ خاوه‌نه‌که‌ی ئەوه ریبایه .

:

() :

]

فاتق تلك السَّلة وما فيها ((() .

واته : هاتم بۆ مه‌دینه و له‌وئ گه‌یشتم به ()

وپی‌ی ووتم : تۆ له ناو زه‌وی‌یه‌که‌دا نیشته‌جی‌ت که ریبیا تییدا به‌ربلاوه ، جا
ئه‌گه‌ر حق و قهرزێکت به سه‌ر پیاوی‌که‌وه بوو و ئه‌ویش باریک کا یان باریک
جو‌یان باریک عه‌له‌فی به دیاری بۆت هینا ئه‌وا وه‌رینه‌گریت چونکه ئه‌وه
ریبایه ، وه یه‌کیک له درگا‌کانی ریبیا بریتی‌یه له‌وه‌ی که یه‌کیک له ئیوه
قهرزێک ده‌دات بۆ ماوه‌یه‌ک ، کاتی‌ک ماوه‌که ته‌واو ده‌بی‌ت قهرزه‌که
ده‌هینیت‌وه له گه‌ڵ سه‌به‌ته‌یه‌که‌دا که دیاری‌یه‌کی تی‌دایه جا تۆ خۆت
بپاریزه له‌و سه‌به‌ته‌یه و ئه‌وه‌ش که تی‌دایه .

: " " () .

() : () : () .

() .

واته : له وانه يه ئه وه بۆچوونی () بیټ ، ئه گینا زانایان له سه ر ئه وه ن ئه وه کاتیك ده بیټ به ريبا که به مه رج بگيریت ، به لی خو پاریزی کردن له وه دایه که وازی لیبیت و وه رینه گریټ . که واته ئه گه ر قه رزاره که له لایه ن خو یه وه له قه رزه که زیاتر یان باشت بگيریت وه بۆ خاوه نه که ی یان له کاتی قه رزه که دا یان له دوا ی هینانه وه ی قه رزه که دا شتیکی به دیاری برد بۆ خاوه ن قه رزه که یان به هر چاکه یه ک ویستی هه ندیک پاداشتی خاوه ن قه رزه که بداته وه ئه وا ئه مه نابیت به ريبا چونکه ئه مه ده چیته ژیر بابه تی (قه رزدانه وه به چاکه) که له پیشه وه باس کرا چونکه له سه ره تاوه به مه رج نه گراوه له لایه ن خاوه ن قه رزه که وه .

پاره گۆرینه وه به قه رز ده بیټ به ريبا :

/ کپین و فروشتن و گۆرینه وه ی پاره به قه رز به بی زیاده .

ئه گه ر کپین و فروشتن و گۆرینه وه ی پاره به قه رز بوو به بی زیاده ئه وا ئه م جوړه مامه له یه ده بیټ به (ریبا) و له شه ر عدا پی ی ده وتریت : [] . وه ک ئه وه ی که سیک سه د () دۆلار بفروشیټ به که سیکی ترو سه د دۆلاره که ش بدات به کابرای کپیار به رامبه ر به () دینار ، به لام کابرای کپیار دوا ی جیا بوونه وه ی له بفروشه که له (مه جلسی کپین و

() : (/) .

حوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزخانه وه

فروشته که دا) به ماوه یه ک () هزار دیناره که ته سلیم به بفروشه که بکات ، ئەگەر چی ئەو ماوه یه چه ند کاتژمیڤیکی که میش بیټ .

ب / کڤین و فروشتن و گۆڤینه وهس پاره به قهرز به زیاده وه .

وه ک ئەوه ی که سیڤک سه د () دۆلار بفروشیټ به که سیڤکی تر به رامبه ر به سه دوپه نجاویه ک هزار (,) دینار به قهرز ، به لام ئەگەر به نه قدی بیفروشیټ ئەوا به (,) دینار ده یدات .

واته : ئەگەر کڤین و فروشته که به نه قدی بیټ ئەوا سه د دۆلار به سه دوپه نجاهه زار دیناره ، به لام ئەگەر به قهرز بیبات ئەوا به سه دوپه نجاویه ک هزار دینار پیټی ده فروشیټ ، هزار دینار زیاتری لیټ وه ر ده گریټ له به رامبه ر دوا خستنی هیټانه وه ی سه دوپه نجا هزار دیناره که .

$$() = (,) \text{ به نه قدی .}$$

$$() = (,) \text{ به قهرز .}$$

وه ئەم شیټوازه ش دوو جوړ ریبا ی له خو گرتوه :

أ / : ریبا ی زیاده ، چونکه هزار دینار زیاتری لیټ وه ر ده گریټ

له به رامبه ر دوا خستنی هیټانه وه ی سه دوپه نجا هزار دیناره که .

ب / : ریبا ی دوا خستن ، چونکه کڤین و فروشتنی پاره که به

قهرز بوو .

به لگه ش له سه ر ئەمه :

() : ()
... ((()) : () .

() : () .

واته : پرسیارم کرد له دوو صه حابه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ))

ده رباره ی پاره گۆرینه وه (الصرف) ... جا
هه ردووکیان فه رموویمان : پیغه مبهری خوا (ﷺ) کرپن و فرۆشتنی دینار
(تالتون) به دره م (زیوی) قه دهغه کردوه .

(()) :

لا اجتماعهما في علة واحدة : وهي النقدية () .

واته : ئەم فه رمووده یه ده قیکی پوونه بۆ هه رامیتی ریبای قه رز و
دواخستن له وهی که تیدا باس کراوه که بریتی یه له (دینار به دره م) ،
چونکه هه ردووکیان یه که ده گرنه وه له یه که هۆدا که بریتی یه له وهی
هه ردووکیان (پاره و نرخ و دراون) .

(()) (ﷺ) :

(() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) سه باره ت به فرۆشتنی تالتون و زیو و
پاره گۆرینه وه فه رموویه تی : ئەوهی که ده ست به ده سته وه ریبگرن ، وه
ئوه شی که به قه رزه و دوا ده خریت ئەوا ره تی بکه نه وه و وه ریمه گرن .

(()) :

(() .

((/)) :

(() ()) :

((/)) :

واته : ئه وهی که له مه جلیسی کرین و فرۆشتن و گۆرینه وه که دا دهست به دهست وهرده گیریت ئه وه دروسته و بیبه نه سه ر ، وه ئه وهی که دهست به دهست وهرناگیریت له وه مه جلیسه دا ئه وه دروست نی یه وازی لیبنن و ئه و کرین و فرۆشتنه مه که ن .

کرین و فرۆشتن و گۆرینه وهی ئانتون و زیو به رامبه ر به یه کتر و به رامبه ر به پاره به قهرز ده بیته به ریا :

کرین و فرۆشتنی زیو و زیو به قهرز حه رامه و ده بیته به ریا ، بۆیه ده بیته زه رهن گه ر هه موو پاره که به ته واوی له کپیار وهر گریته ئه نجا زیره که یان زیوه که بدات به کپیار ئه گینا کرین و فرۆشتنه که یان ده بیته به ریا ، هه روه ها کرین و فرۆشتنی زه رهن گه ر له گه ل بازرگانه کاندای ده بیته به نه قدی بیته نه که به قهرز.

وه ئه گه ر ئافره تیته ویستی وابوو زیره کۆنه به کار هاتووه که ی بگۆریتته وه به زیوکی نوو و تازه ده بیته گۆرینه وه که به رامبه ر به یه کتر و یه کسان بیته و دهست به دهستیته بیته نه که به قهرز ، ئه گینا گۆرینه وه که ده بیته به ریا . جا بۆ ئه وهی نه که ویتته ناو ریا خواردنه وه ده بیته زیره کۆنه به کار هاتووه که ی له لای دوکانیک بفرۆشیت و پاره که ی به نه قدی وهر گریته ، ئه نجا ئه گه ر ویستی هه بوو زیو نوو و تازه بکریته ئه وا ده چیت له دوکانیکی تر زیو نوو و تازه ده کریته به پاره و دهست به دهست و بی دوکه و تن .

چونکه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی :))

((()

() : () : () :

واته : زيپر مه فروشن به زيپر ئيللا به رانبه به يهك نه بيٽ ، وه با هه نديكيان له وهى تريان زياتر نه بيٽ ، وه هى ئاماده نه بوو مه فروشن به ئه وهى كه ئاماده يه ، واته با دهست به دهست بيٽ و به قهرز نه بيٽ .
() : " : :

() .

واته : ئالتون به ئالتون : هه موو جوړه ئالتونيك ده گريته وه : له ئالتونى كراو به پاره و نه خش كراو ، وه چاك و خراپ ، وه ساغ و شكاو ، وه پاك و تيكلو ، ئه مهش به يه كدهنگى و كوړاى زانايان وهك پيشه وا (ئيمامى نه ووى) باسى كردووه .

):

الأوراق النقدية () .

واته : فروشتنى ئالتون و زيپر به پارهى كاغەزى ئه م سه رده مه دروست نى يه ئيللا به مه رجى دهست به دهست نه بيٽ له هه مان مه جلس و جيگاي كرپن و فروشتن و گوړينه وه كه دا .

كړپن و فروشتن به (قهرزى به ش به ش /) به
زياده خستنه سه ر نه رڅه كه ي ده بيٽ به ريبا :

ئه مهش كاتيك پوو ددهات ئه گهر شتومهك به دوو مه عمه له بفروشن ، بو نمونه ئه گهر (سه لاجه يهك) بفروشيٽ ئه وا ده ليٽ :

١ - به نه قدى به () دينا ر .

() : (/) .

۲ - وه ئه گهر به قهرز بيهيت و به (قسط) و بهش بهش نرخه که يم
بۆ بهينيته وه ئه وا به (/) دیناره .

ئهم جوړه کړين فروشتنهش دهبيت به ريبا چونکه پيغمبهري خوا
(ﷺ) فهمويه تي :))
(() .

واته : ههر که سيک دوو کړين و فروشتن له يه ک مامه له دا بکات ، ئه وا
يان که مترينيانى بۆ دهبيت يان ريبا ، به واتايه کى تر : بفروښ ده لئيت : به
نه قدى به () دینار ، وه به قهرزيش به () دینار ، جا ئه گهر
کړپار به () دینار بيکړيت که نرخه که مه که يه ئه وا دروسته ، به لام
ئه گهر به () دینار بيبات به قهرز ئه وا دهبيت به ريبا .

چه ند پرسياريکى راسته خو

و

کوټايى ئهم بابته

دواى ئهم پوون کردنه وه يه ده لئيم :

ئايا زوربه ي هره زورى کړين و فروشتن و مامه له کانى بازاړى ئه مړوى
موسلمانان به گشتى و بازاړى (پاره گوړپه نه وه) و (زه پره نگره کان) يش به
تايبه تي ريباى تيکه ل نه بووه و به ره مى ريبا نابه نه وه بۆ مال و مندله کانيان
!؟؟؟

() : () :
" (/) :

وه لامة کهش : ده خهینه سه ر ئهستوی خوینری ئه م بابه ته ، ﴿ يَا أَيُّهَا

الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ ﴾ [:] .

ئایا زۆربهی هه ره زۆری ئهوانه ی که له م پۆژگارهدا قه رزده کهن و قه رزی خه لکیان به سه ره وه یه وه فادارن و چاکه کاری خاوه ن قه رزه که یان له پێش چاوه ؟ یان بوونه ته مایه ی بیزاری و نار په حه ت بوونی خاوه ن قه رزه کان ؟

وه لام : به راستی هه ل سوکه وتی نابه جی و ناشیاوی زۆربه ی قه رزاره کانی ئه م پۆژگار ه بووه ته مایه ی بیزاری و نار په حه ت بوونی خاوه ن قه رزه کان و ئه وه نده شوینه وار و گاریگه ری خراپی لئ که وتووه ته وه تا ئه و ئاسته ی که ده بینین کاتی که موسلمانیک داوای قه رزیک ده کات له موسلمانیک تر راسته خو ده لیت له توانامدا نی په قه رزت بده می ، هۆکاری سه ره کی ئه م هه لویسته ش ده گه پیننه وه بۆ بی وه فایی و هه ل سوکه وتی نابه جی و ناشیاوی زۆربه ی قه رزاره کانی ئه م پۆژگار ه !!!

ئایا زۆربه ی هه ره زۆری ئهوانه ی که زه په نگه رن خویان به زمانی خویان دان به وه دا نانین که زۆربه ی هه ره زۆری مامه له کانیا ن ریبایه و ئه وان ئالتون به ئالتون ده گۆرته وه و ئالتونیش به قه رز ده کپن و به قه رزیش دیفرۆشن !!!

وه لام : به لی ، ئه مه راستی یه که خویان به زمانی خویان ده یدرکینن و چاکیش ده زانن ریبیا ده خون و ریباش ده دن به ده رخواری مال و منداله کانیا ن !!!

۴ - ئایا زۆربهی هه ره زۆری پاره گۆرپه کان پاره و دراوه کان به قهرز ناگۆرپه وه و کرپن و فرۆشتنی پاره به قهرز سیامایه کی ئاشکرا و زال نییه به سهر بازاری (پاره گۆرپه وه /)؟؟؟!

وه لام : ئه گهر ريبا خواردن سيفه تی پاره گۆرپه کانی سه رده می (تابعین و پیاو چاکان) بیت وهك (فهرموویانه :) (...)() .

واته : سویند بیت به خوا ئه و پاره گۆرانه ريبا خۆرن ، وه ئه وان جهنگیان پراگه یاندوووه دژ به خوا و پیغه مبه ره که ی (ﷺ) .

جا ئه گهر ئه مه سيفه تی پاره گۆرپه کانی ئه و سه رده مه بیت ده بیئت پاره گۆرپه کانی ئاخزره مان چی بلین؟! وه له کۆتایی ئه م بابه ته دا ده لیم :

بیرخستنه وه یهك :

ریبا جۆر و ده رگای زۆری هه یه و خواردنی ریبایش زۆر ترسناکه ، بۆیه ئه گهر شاره زا نه بیئت ئه و پرزگار بوونت له ريبا خواردن کاریکی ئاسان نییه به تایبته له م سه رده مه دا !

- ريبا () ده رگایه و تاوانیکی زۆر گه وره یه :

پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ((

(() .

() : (/) .

() : () :

() : (/) :

(.

واته : ريبا حه فتاوسى () ده رگايه : ئاسان ترين و سوک ترينيان وهک ئه وه وايه که : پياو زينا و داوین پيسى له گه ل دايکی خویدا بکات .

- ريبا خواردن له زينا کردن و داوین پيسى زور گه وره تره :

پينغه مبهري خوا (ﷺ) فه رمويه تى : ((

(() .

واته : دره ميک له ريبا که پياو بيخوات و بيشزانيت ئه و دره مه به ريبا په يداى کردوه ، ئه و تاوان و توله و خراپى و سزاي خواردنى ئه و دره مه توند و زياتره له : () سى و شهش زينا و داوین پيسى ئه نجام دان .

- له عننه کراوه له ريبا خور و هاوکارى کاره کانى :

جابرى کوپى عبد الله (ﷺ) فه رمويه تى : ((

(() :

واته : پينغه مبهري خوا (ﷺ) له عننه تى کردوه له و که سهى که : ريبا ده خوات : () ، وه ئه وهى که ريبا ده دات به ده رخواردى ريبا خوړه که دا : () ، وه ئه وهى که به ند (عه قد)ى ريبا که ده نوسيت : () ، وه ئه و دوو شايه تهى که شايه تى ده دن له سه ر به ند (عه قد)ى ريبا که دا له نيوان ريبا خوړ و ئه وهى ده يدات به ده رخوارديا : () ، وه ئه مانه هه موويان له تاوانى ريبادا يه کسانن .

بويه ده بيت موسلمانان چاک بزنانن که خواردنى نان و مالى ئه وانهى که مامه له و کرپين و فروشتن به ريبا ده که ن حه رامه و پيس تره له نان و

() : () : (/) .

() : () :

جوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزخانه وه

مالی (ویسکی و بیره) فرۆشه کان ! به لکو پیس تریشه له له نان و مالی
ئهوانه ی که به (داوین پیسی و بی ئه خلاقى) پاره پهیدا ده کهن !!!

ئامۆژگاری بهك بۆ ئافرهتان :

پێویسته له سهر هه موو ئافرهتیکى موسلمان و حه لال زاده که
ئاگای له میرده که ی بیته ئه م دوو خاله ی له یاد نه چیت :

۱ - نابیت فشار بخاته سهر میرده که ی بۆ پاره و مال پهیدا کردن به
ههر شیوه یه که بیته ئه گه ر چی به پێگای حه رامیش بیته وه که قهرز کوپیری و
ریبا خواردن !

۲ - به لکو ده بیته ئامۆژگاری میرده که ی بکات به وه ی که رزق و
پۆزی و پاره ی حه لال بۆ خۆی و مال و مندالی پهیدا بکات .
وه ده بیته هه لویستی وه کو ئه و ئافره ته ی پیشینان بیته که کاتیک
میرده که ی له مال دهرده چوو بۆ که سابه ت و بژیوی هینانه وه بۆ منداله کانی
پێی ده ووت :)
(.

واته : ئه ی میرده که م له خوا بترسه و پاره و رزق و بژیوی
حه رامان بۆ مه هینه وه ، چونکه ئیمه ئارام ده گرین له سهر برسیتی ، به لام
توانای ئاگری دۆزه خمان نییه .

وه له ریوایه تیکى ترده هاتوو هه رموویه تی :)

(.

واته : ئامان سه د ئامان ووریای که سابه تی حه رام ببه ، چونکه ئیمه
ئارام ده گرین له سهر برسیتی ، به لام ئارام ناگرین له سهر ئاگری دۆزه خ .

حوکم و نادابه کانی قه رزدان و قه رزکردن و قه رزدانه وه)

منیش ده لیم : خۆزگه ئافره تانی ئەم سه رده مه ش ئا به م شیوازه
بیوایه ن له گه ل میرده کانیاندا ، ئەو کاته هه ستمان ده کرد به خۆشی ژیان و
ده مان بینی ژیانمان چه ند ئاسوده ده بوو !

له راستیدا ئەم هۆکاریکه له هۆکاره کانی هاندانی پیغه مبه ر (ﷺ) بو
خواستنی ئافره تی صالح که فه رموویه تی : ((...
() .

واته : با یه کیک له ئیوه ئافره تیکی چاک و صالح هه لبرئیت بو
هاوسه ریتی و هاوبه شییتی ژیانی که وا هاوکاری بکات له بواری دوا پوژیدا .
هه روه ها فه موویه تی : ((() .

واته : هاوسه ری دیندار و ئایین په روه ر هه لبرئیره و وه ک
ده سته و تیکی به نرخ به ده سته خۆت بخه .
وه هه روه ها فه موویه تی : ((

واته : هه ر که سیک خوا ئافره تیکی صالحی پی به خشی ئەوا یارمه تی
داوه له سه ر به ریوه بردنی نیوه ی دینه که ی ، وه با له خوا بترسیت له و
نیوه که ی تریدا .

به لام ئەگه ر ئافره ت صالح نه بوو ئەوا ... !!!
فالحمد لله على كل حال ، ونعوذ بالله من حال أهل النار ...

() : () .
() : () : () .
() : () : () .